

Sygnatura akt I C 113/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 października 2020 roku

Sąd Rejonowy w S., Wydział I Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: SSR Anna Potyraj

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Dąbrowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 września 2020 roku w S.

sprawy z powództwa F. C.

przeciwko (...) Spółki Akcyjnej w W.

o zapłatę

I. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz F. C. kwotę 9479,82 zł (dziewięć tysięcy czterysta siedemdziesiąt dziewięć złotych i osiemdziesiąt dwa grosze) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 10 października 2019 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz F. C. kwotę (...) (dwa tysiące trzysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygnatura akt I C 113/20

UZASADNIENIE

Powód F. C. wniósł pozew o zasądzenie od (...) Spółki Akcyjnej w W. kwoty 9479,82 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 10 października 2019 roku do dnia zapłaty oraz kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, iż powódka zawarł z pozwanym umowę Indywidualnego (...) z Ubezpieczeniowymi Funduszami Kapitałowymi (...). Powód zawarł przedmiotową umowę jako konsument. W związku z zawarciem umowy pozwany wystawił polisę o numerze (...). Do umowy zastosowanie miały wzorce umowne w postaci Warunków (...) Indywidualnego na Życie i Dożycie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym (...) o indeksie UB_ (...), Tabeli Parametrów Opłat i Limitów (...) załącznika nr 1 do OWU oraz Regulaminu Funduszy – załącznika nr 2. Ochrona ubezpieczeniowa zakończyła się z dniem 1 października 2019 roku. Dyspozycja całkowitej wypłaty wartości wykupu na skutek wniosku powoda została zrealizowana według wartości udziału z dnia wycen 31 października 2019 roku. Od umorzonych środków 56 329,62 zł pozwany pobrał opłatę likwidacyjną w wysokości 9 479,82 zł. Powód wskazał, że powyższa opłata została pobrana na podstawie postanowień wzorca umownego, nieustalonych z nim indywidualnie i rażąco naruszających jego interesy jako konsumenta. W treści umowy stron nie zawarto żadnych postanowień wyjaśniających konkretne koszty związane z zawarciem umowy, które podlegałyby rozliczeniu w razie wypowiedzenia umowy poprzez naliczenie opłaty likwidacyjnej. W ocenie powoda uniemożliwia to zweryfikowanie prawidłowości wyliczenia wskaźnika wartości wykupu przez ubezpieczyciela. Nadto, powód wskazał, że ewentualne powołanie się pozwanego na fakt ponoszenia kosztów związanych z prowizją agentów i innych kosztów akwizycji, nie powinno być uwzględnione, gdyż stanowi próbę nieuzasadnionego przerzucenia na powoda jako konsumenta całego ryzyka gospodarczego związanego z umową. Nadto, te koszty nie mają żadnego związku z rozwiązaniem umowy, a zatem obciążanie nimi powoda jako konsumenta na skutek rozwiązania umowy jest niczym nieuzasadnione. Powód wskazał

również, iż postanowienia dotyczące ustalenia opłaty likwidacyjnej dotyczą świadczenia o charakterze ubocznym i podlegają ocenie z punktu widzenia abuzywności. Powód wskazał, że żąda zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia następnego po upływie terminu do zapłaty wyznaczonego przez powoda w wezwaniu do zapłaty, które to zostało doręczone pozwanej 2 października 2019 roku, a więc od dnia 10 października 2019 roku.

(pozew – k. 3-7v)

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym dnia 30 stycznia 2020 roku Referendarz sądowy Sądu Rejonowego w Sopocie uwzględnił powództwo w całości.

(nakaz zapłaty – k. 38)

Powyższy nakaz zapłaty został zaskarżony w całości przez pozwanego - (...) Spółkę Akcyjną w W.. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na jego rzecz zwrotu kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i zwrotu 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

W uzasadnieniu swego stanowiska pozwany przyznał, że strony zawarły umowę ubezpieczenia na podstawie Ogólnych warunków ubezpieczenia indywidualnego na życie i dożycie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (...), które pozwany otrzymał przy zawarciu umowy ubezpieczeniowej. Pozwany podkreślił, że dopełnił najwyższej staranności w poinformowaniu powoda o istotnych cechach umowy ubezpieczenia, którą zawarł powód, przedkładając Kartę Informacyjną dot. produktu, w związku z czym powód miał pełną świadomość ryzyka związanego z wcześniejszym zakończeniem stosunku. Był informowany o możliwości przedterminowego rozwiązania przedmiotowej umowy ubezpieczenia oraz konsekwencjach takiego przedterminowego rozwiązania umowy. Pozwany przyznał, że wypłacił powodowi kwotę 46 849,80 zł (wartość rachunku na dzień umorzenia jednostek wynosiła 56 329,62 zł). Pozwany wskazał, że postanowienie przewidujące wypłatę wartości wykupu w wysokości 81% zgromadzonego kapitału w szóstym roku ubezpieczenia nie prowadzi do pobrania wygórowanej opłaty ani nie prowadzi do niczym nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków stron. Jest zaś przejawem rozłożenia kosztów poniesionych przez zakład ubezpieczeń w związku z zawarciem i wykonywaniem umowy ubezpieczenia, które nie zostały pokryte na skutek przedterminowego zakończenia stosunku ubezpieczenia, który według pierwotnych założeń miał być stosunkiem długotrwałym.

(k. 40-43v – sprzeciw od nakazu zapłaty)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 08 maja 2014 roku powód F. C. zawarł z pozwanym – (...) S.A. w W. umowę ubezpieczenia na podstawie Ogólnych Warunków Ubezpieczenia indywidualnego na życie i dożycie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym (...), potwierdzeniem której była polisa o numerze (...). Umowa przewidywała okres ubezpieczenia od 08 maja 2014 roku do dnia 07 maja 2029 roku, wysokość składki pierwszej - 10 000 zł oraz składkę bieżącą w wysokości 1000 zł i składkę miesięczną według stanu na datę początku ubezpieczenia w wysokości 1000 zł. W treści polisy wskazano, iż suma ubezpieczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego wynosi 100 zł. Zakres umowy ubezpieczenia określony w treści polisy obejmował następujące zdarzenia ubezpieczeniowe: śmierć ubezpieczonego w okresie ochrony ubezpieczeniowej, dożycie przez ubezpieczonego ostatniego dnia okresu ubezpieczenia. W treści polisy wskazano, że z tytułu ubezpieczenia Towarzystwo (...) wypłaca następujące świadczenia ubezpieczeniowe:

- w przypadku śmierci ubezpieczonego w okresie ochrony ubezpieczeniowej:

- a. sumę ubezpieczenia aktualną na dzień zdarzenia ubezpieczeniowego oraz wartość rachunku udziałów albo
- b. wartość rachunku udziałów – w przypadku wyłączenia odpowiedzialności Towarzystwa (...);

- w przypadku dożycia przez ubezpieczonego ostatniego dnia okresu ubezpieczenia – sumę ubezpieczenia, którą stanowi wartość rachunku udziałów.

(dow ód: k. 15-15v – polisa; k. 13-14 – wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia)

Umowa ubezpieczenia została zawarta w placówce banku (...) S.A. w G.. Ubezpieczyciela reprezentował pracownik banku, z którym powód współpracował wcześniej i z udziałem którego powód zawierał wcześniej umowy dotyczące produktów, które nie zawiodyły zaufania powoda. Powód zapoznał się z ofertą dotyczącą umowy ubezpieczenia z pozwanym, wypełnił formularz wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, potwierdził podpisami w formularzu wniosku zapoznanie się z informacjami o głównych cechach produktu i ryzykach z nim związanych. Powód przekonał się do tego produktu, gdy przedstawiciel banku wskazał, że cechą produktu jest to, iż w fundusze surowcowe inwestowane jest 100% deklarowanej sumy składek od pierwszego dnia obowiązywania umowy, co wydawało się na pierwszy rzut oka dla powoda jasne, przejrzyste i korzystne. Powód kierował się zaufaniem do banku i przedstawiciela banku, za pośrednictwem którego zawierał umowę. Powód nie miał wcześniej doświadczenia z takim produktem finansowym. Powód ukończył studia wyższe na kierunku - zarządzanie, zajmuje się procesami zarządzania, optymalizacji procesu produkcyjnego. Nie dysponuje specjalistycznym wykształceniem z zakresu finansów.

(dow ód: k. 38-39 (protokół skrócony), k. 40 (nagranie z rozprawy) - zeznania powoda)

Przy zawieraniu umowy powodowi zaprezentowano Załącznik nr 2 do wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia: „Ilustracja zasad rozliczania Wartości rachunku udziałów na podstawie przykładowych danych”, co powód potwierdził własnoręcznym podpisem pod załącznikiem.

(dow ód: k. 56 – załącznik nr 2 do wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia)

Przy zawieraniu umowy powodowi zaprezentowano Załącznik nr 2a do wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia: „Ilustracja wartości wykupu, opłaconych składek, alokacji oraz wartości rachunku udziałów ubezpieczającego na podstawie przykładowych danych”, co powód potwierdził własnoręcznym podpisem pod załącznikiem.

(dow ód: k. 56v – załącznik nr 2a do wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia)

Przy zawieraniu umowy powodowi zaprezentowano Załącznik nr 2b do wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia: „Ilustracja wartości wykupu, opłaconych składek, alokacji oraz wartości rachunku udziałów ubezpieczającego na podstawie przykładowych danych”, co powód potwierdził własnoręcznym podpisem pod załącznikiem.

(dow ód: k. 57 – załącznik nr 2b do wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia)

Przy zawieraniu umowy powodowi zaprezentowano kartę informacyjną (...) z kwietnia 2014 r., co powód potwierdził parafką na każdej stronie tego dokumentu. Na stronie 7 tego dokumentu powód napisał odręcznie: „Poświadczam, że otrzymałem i zrozumiałem kartę informacyjną, Warunki (...), Regulamin (...) oraz tabelę opłat i limitów w dniu 30.04.014.”

(dow ód: k. 58-61 – karta informacyjna (...))

W treści polisy wskazano, że integralną częścią umowy stron były Ogólne Warunki Ubezpieczenia indywidualnego na Życie i Dożycie z Ubezpieczeniowym Funduszem Kapitałowym (...) (zw. dalej OWU).

(dow ód: k. 15-15v – polisa; k. 16-24 – OWU; k. 13-14v - wniosek)

Powód złożył wniosek o rozwiązanie umowy ubezpieczenia z pozwanym, w związku z czym umowa stron uległa rozwiązaniu z dniem 01 października 2019 roku.

(okoliczność niesporna)

W dniu 07 listopada 2019 roku powód otrzymał od pozwanego przelewem na swój rachunek bankowy kwotę 46 849,80 zł z tytułu wykupu całkowitego (...).

(dow ód: k. 25 – potwierdzenie przelewu otrzymanego)

Pismem z dnia 27 września 2019 roku pełnomocnik powoda wezwał pozwanego do zapłaty na rzecz powoda kwoty 10950 zł w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia rozwiązania umowy z tytułu bezpodstawnego zatrzymania tej kwoty w związku z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia, potwierdzonej polisą numer (...). Wezwanie doręczono pozwanemu w dniu 02 października 2019 roku.

(dow ód: k. 26-27 – wezwanie; k. 28 – potwierdzenie odbioru)

Powyższe wezwanie pozostało bezskuteczne.

(okoliczno ść bezsporna)

W dniu 17 lutego 2020 roku aktuariusz pozwanego sporządził zestawienie kosztów dla polisy nr (...) ponoszonych przez (...) S.A. w W. za pośrednictwem agenta (...) Bank S.A., w którym wskazał, że:

a) wartość rachunku w dniu umorzenia wyniosła 56 329,62 zł

a) wartość wykupu + korekta opłaty wyniosła 46 849,80 zł

b) koszty pozwanego wyniosły 18 879,68 zł

c) opłaty wyniosły 16500 zł

Do kosztów pozwanego zaliczono koszty prowizji - 17821,01 zł, pozostałe koszty akwizycji - 157,56 zł, koszty administracyjne związane z wykonywaniem umowy - 765,33 zł, pozostałe koszty techniczne - 54,05 zł, koszty działalności lokacyjnej - 81,73 zł.

(dow ód: k. 52 – zestawienie kosztów)

(...) Bank S.A. w W. wystawił pozwanemu fakturę VAT nr (...) na kwotę 145 960,11 zł z tytułu prowizji R. – za kwiecień 2014 indywidualne, prowizja należna minus prowizja nienależna.

(dow ód: k. 62 – faktura VAT nr (...))

Pozwany na pokrycie kosztów nadzoru nad działalnością ubezpieczeniową, reasekuracyjną oraz w zakresie pośrednictwa ubezpieczeniowego dokonał wpłat następujących kwot:

- w 2012 roku – 1 759 438,86 zł

- w 2013 roku – 1 009 479,10 zł

- w 2014 roku – 1 670 13,90 zł

- w 2015 roku – 1 137 309,54 zł

- w 2016 roku – 880 756,00 zł.

(dow ód: k. 63 – zaświadczenie (...))

Pozwany wpłacił na rzecz (...) Izby (...) składki członkowskie w następujących kwotach:

- w 2012 roku – 163 467,22 zł

- w 2013 roku – 865 933,90 zł

- w 2014 roku – 684 755,28 zł

- w 2015 roku – 604 336,15 zł

- w 2016 roku – 424 011,54 zł.

(dowód: k. 64 - pismo (...) Izby (...))

Pozwany uiścił w latach 2012-2015 na pokrycie kosztów działalności Rzecznika (...) i jego Biura następujące kwoty:

- za rok 2012 – 232 063,58 zł

- za rok 2013 – 186 990,85 zł

- za rok 2014 – 231 072,39 zł

- za rok 2015 – 170 430,94 zł

- za rok 2016 – zaliczkę w kwocie 131 492,94 zł.

(dowód: k. 65 – pismo Rzecznika (...))

Sąd zważył, co następuje:

Sąd ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów dołączonych do pism procesowych stron, których autentyczność i wiarygodność nie była przez strony kwestionowana. Sąd nie znalazł podstaw, by odmówić im wiary.

Sąd uwzględnił dowód w postaci wniosku o zawarcie umowy, polisy i OWU na okoliczność, iż strony podpisały przedmiotową umowę.

Sąd zważył dalej, iż bezsprzecznie powód przystąpił do pewnej formuły umownej zaproponowanej przez pozwanego, a postanowienia umowy nie były indywidualnie uzgadniane przez strony poza okresem oszczędzania i wysokością składki. Wszystkie postanowienia umowne zostały narzucone powodowi we wzorcu umownym OWU. Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie wskazywał na realną możliwość negocjowania warunków umowy przez powoda.

Sąd uznał za wiarygodne zeznania powoda w zakresie, w jakim wskazywał on na okoliczności zawarcia umowy, zaakceptowanie warunków umownych w zaufaniu do przedstawiciela banku, na podstawie przedstawionej przez niego konstrukcji produktu i wywołanego przekonania, że jest to korzystny sposób oszczędzania, inwestowania. W tym zakresie zeznania powoda były szczerze, spontaniczne, spójne, wiarygodne w świetle zasad doświadczenia życiowego. Sąd nie uwzględnił zeznań powoda co do tego, iż nie otrzymał OWU przy zawieraniu umowy, bowiem stały one w sprzeczności z pisemnym oświadczeniem powoda złożonym na formularzu Karty informacyjnej. Nadto, w tym zakresie zeznania powoda nie były stanowcze i kategoryczne. Powód przedstawił raczej swój tok rozumowania, wskazując, że zawsze gromadzi wszystkie dokumenty, a w odniesieniu do tej umowy nie ma żadnych dokumentów oraz zeznał, że nie pamięta sytuacji otrzymania pliku dokumentów od przedstawiciela banku. W konsekwencji można uznać, że powód nie wykluczył faktu otrzymania tego rodzaju dokumentów.

Sąd nie oddalił wniosku strony pozwanej o dopuszczenie dowodu z dokumentów w postaci karty informacyjnej dot. produktu sporządzonej przez aktuarium pozwanego, faktury VAT wystawionej pozwanemu przez (...) Bank S.A., zaświadczenia (...), pisma z biura Rzecznika (...) oraz (...) Izby (...). Dokumenty te nie były kwestionowane pod kątem wiarygodności ani autentyczności. Powód kwestionował przydatność tych dowodów dla ustalenia istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności faktycznych. Sąd zważył, iż dokumenty te (poza kartą informacyjną dot. umowy zawartej z powodem) dotyczą ogólnych kosztów działalności pozwanego, które nie są kwestionowane. Jednak ich poniesienie

przez pozwanego nie uzasadnia wysokości świadczenia na rzecz powoda w przypadku przedterminowego rozwiązania umowy zgodnie z tabelą zawartą w OWU. Pozwany nie wykazał, w jakim zakresie koszty te są związane z zawarciem i wykonywaniem tej konkretnej umowy zawartej z powodem. Karta informacyjna sporządzona przez aktuarium stanowi dowód tego, iż oświadczenie tej treści zostało przez aktuarium pozwanego sporządzone. Nie przedstawia ona jednak sposobu wyliczenia poszczególnych kosztów przypisanych jako koszty dla tej konkretnej umowy. Nie przedstawia nawet wyliczenia kwoty ostatecznie wypłaconej powodowi, bowiem kwota ta nie odpowiada wyliczonej przez aktuarium wartości wykupu. Zatem dokument ten i zawarte w nim zestawienie nie pozwala na zweryfikowanie prawidłowości wyliczenia kosztów związanych z umową, nie przedstawia zestawienia wpłat dokonanych przez powoda, ani opłat pobranych ze składek bieżących uiszczanych przez powoda oraz sposobu ich rozdysonowania. W konsekwencji w ocenie Sądu dokument ten może stanowić jedynie dowód tego, iż aktuarium pozwanego złożyło oświadczenie tej treści jak w podpisanym przez siebie zestawieniu.

Sporne między stronami było, czy postanowienia dotyczące ustalania wysokości Wartości Wykupu na wypadek złożenia wniosku przez Ubezpieczającego o całkowitą wypłatę Wartości Wykupu należało uznać za niewiążące na zasadzie art. 3851 k.c.

Po pierwsze należało ustalić, czy świadczenie ubezpieczyciela w postaci wypłaty wartości wykupu stanowi świadczenie główne w przedmiotowej umowie. Sąd zważył, iż w treści polisy jako świadczenie ubezpieczeniowe wymieniono:

„- w przypadku śmierci ubezpieczonego w okresie ochrony ubezpieczeniowej:

d) sumę ubezpieczenia aktualną na dzień zdarzenia ubezpieczeniowego oraz wartość rachunku udziałów albo

a. wartość rachunku udziałów – w przypadku wyłączenia odpowiedzialności Towarzystwa (...);

- w przypadku dożycia przez ubezpieczonego ostatniego dnia okresu ubezpieczenia – sumę ubezpieczenia, którą stanowi wartość rachunku udziałów”.

Powyższe świadczenia należy więc zaliczyć do głównych, zasadniczych świadczeń, d których zobowiązał się pozwany na podstawie umowy. Nie wymieniono wśród nich wypłaty wartości wykupu na wypadek wypowiedzenia przez ubezpieczającego umowy przed terminem, na który została zawarta. Powyższe wskazuje już na uboczny charakter tego świadczenia ubezpieczyciela. Sąd zważył również, iż wypłata wartości wykupu to świadczenie przewidziane na wypadek przedterminowego rozwiązania umowy przez jedną ze stron. Nie może ono być uznane za świadczenie główne, bowiem nie jest to świadczenie wykonywane w czasie obowiązywania umowy, ale na wypadek jej rozwiązania.

Sąd ustalił, iż postanowienia OWU nie zostały indywidualnie uzgodnione z powodem. Nie było to między stronami sporne.

Świadczenie Wartości wykupu zostało w postanowieniach OWU zdefiniowane następująco:

Zgodnie z § 2 pkt 41 OWU, Wartość wykupu oznacza kwotę wypłacaną przez Towarzystwo (...) na zasadach przewidzianych w § 19.

Zgodnie z § 19 ust. 1 OWU ubezpieczający ma prawo w każdym czasie trwania ochrony ubezpieczeniowej złożyć dyspozycję wypłaty Wartości wykupu. W myśl § 19 ust. 4 OWU Wartość wykupu stanowi iloczyn Wartości rachunku udziałów oraz stawki procentowej Wartości rachunku udziałów właściwej dla Roku polisowego, w którym nastąpił koniec ochrony ubezpieczeniowej, określonej w Tabeli Parametrów, Opłat i Limitów (...), z zastrzeżeniem ust. 5 skorygowany o:

b. opłatę za zawarcie i prowadzenie Umowy ubezpieczenia rozliczoną dziennie za liczbę dni do Dnia wyceny, według którego nastąpiło umorzenie Wartości rachunku udziałów,

a) opłatę za ryzyko z tytułu minimalnej S. ubezpieczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego rozliczoną dziennie za czas trwania ochrony ubezpieczeniowej,

b) składkę za ryzyko rozliczone dziennie za czas trwania ochrony ubezpieczeniowej.

Wartość rachunku udziałów oblicza się w takim wypadku zgodnie z § 19 ust. 6 OWU według najbliższego dnia wyceny następującego nie wcześniej niż 2. dnia roboczego po dacie otrzymania przez Towarzystwo (...) dyspozycji wypłaty Wartości wykupu, oświadczenia o wypowiedzeniu Umowy ubezpieczenia lub otrzymania przez Towarzystwo (...) wniosku, o którym mowa w ust. 9. Wartość rachunku udziałów jest zdefiniowana w § 2 pkt 39 OWU jako wartość Udziałów jednostkowych zaewidencjonowanych na Rachunku udziałów w podziale na Fundusze, wyliczaną jako suma iloczynów liczby Udziałów jednostkowych danego Funduszu oraz Wartości tych udziałów jednostkowych z Dnia wyceny. Wartość udziału jednostkowego to Wartość danego Funduszu podzielona przez liczbę Udziałów jednostkowych Funduszu, ustalaną zgodnie z zapisami Regulaminu (§ 19 pkt 40 OWU).

Zgodnie z Tabelą Parametrów, Opłat i Limitów (...) stawka procentowa Wartości wykupu w 6. Roku polisowym wynosi 81% (k. 54v).

Sąd zważył, iż sposób ustalenia wysokości Wartości wykupu jest dla Ubezpieczającego całkowicie nieprzejrzyisty. Nie jest powiązany z wpłaconymi przez niego kwotami, zgromadzonym kapitałem oszczędności, ale wskazuje na ustalenie stanu środków na rachunku Ubezpieczającego i przemnożenie przez ceny jednostek poszczególnych funduszy, które są z kolei ustalane w sposób pozostający poza kontrolą Ubezpieczającego. Wartość wykupu ma stanowić iloczyn określonej stawki procentowej i wartości rachunku udziałów, który z kolei jest sumą iloczynów ilości udziałów jednostkowych w poszczególnych Funduszach i wartości udziałów jednostkowych poszczególnych Funduszy. Wartość udziału jednostkowego zdefiniowano jako wartość danego Funduszu podzielona przez liczbę udziałów jednostkowych Funduszu, ustalaną zgodnie z zapisami Regulaminu. Wartość Funduszu nie została w żaden sposób zdefiniowana w OWU, nie są wskazane również konkretne Fundusze, w których udziały alokowane były składki uiszczane przez powoda. W konsekwencji nie jest możliwe ani zweryfikowanie pierwszej czynności – alokacji Pierwszej Składki powoda na konkretną ilość udziałów jednostkowych w Funduszach, przeliczania dalszych składek miesięcznych powoda na udziały jednostkowe w Funduszach i wreszcie ustalenia Wartości rachunku udziałów jednostkowych powoda po wypowiedzeniu przez niego umowy z pozwany.

W tej sytuacji, decydując się na rozwiązanie umowy przed terminem, na jaki umowa ta została zawarta, Ubezpieczający nie ma możliwości przewidzenia, skalkulowania choćby orientacyjnie wysokości świadczenia, które otrzyma. Uniemożliwia to racjonalne podjęcie decyzji przez Ubezpieczającego. Może skłaniać to go do powstrzymania się z wypowiedzeniem umowy.

Sąd wziął pod uwagę, że w ubezpieczeniach na życie związanych z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, nie jest konieczne ściśle określenie wartości świadczenia, lecz wystarczające jest ustalenie zasad ich ustalania (art. 13 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej, także art. 17 ust. 1 pkt 4 obowiązującej od 01 stycznia 2016 r. ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej). Nie można jednak uznać, że definicje w § 19 OWU wskazują w sposób wystarczający zasady ustalenia tych świadczeń. Są to wyłącznie odesłania do innych postanowień i na ich podstawie nie można ustalić sposobu wyliczenia tych świadczeń. Dlatego postanowienia te są niejednoznaczne i kształtują prawa i obowiązki powoda w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne), pozwalając pozwanemu na arbitralne ustalanie wysokości świadczeń, do których spełnienia pozwany jest zobowiązany na rzecz powoda. Postanowienia te jako abuzywne należy uznać za niewiążące. W ich miejsce nie ma jednak żadnych innych postanowień dotyczących ustalenia wysokości świadczenia pozwanego po wypowiedzeniu umowy przez powoda.

Sąd zważył nadto, iż Wartość wykupu ustalono jako iloczyn stawki procentowej ustalonej dla danego roku polisy, w którym doszło do rozwiązania umowy ubezpieczenia i Wartości rachunku udziałów. Stawki procentowe zostały wskazane nie w OWU, ale w odrębnym dokumencie, co powoduje, iż sposób ustalenia świadczenia staje się mało

czytelny, a jego ustalenie dla konsumenta jest szczególnie trudne. W Tabeli Parametrów, Opłat i Limitów (...) ustalono, iż stawka procentowa Wartości wykupu w poszczególnych latach polisowych wynosi: 61% w pierwszych trzech latach polisowych, 66% w 4. roku polisowym, 74% w 5. roku polisowym i 81% w 6. roku polisowym. Tego rodzaju postanowienia umowne mają charakter abuzywny, rażąco niekorzystnie regulując prawa Ubezpieczającego. Mają one na celu związanie Ubezpieczającego, ograniczając jego uprawnienie do rozwiązania wieloletniej umowy (w niniejszej sprawie zawartej na 15 lat). Pozwalają one przedsiębiorcy – ubezpieczycielowi de facto na obciążenie konsumenta opłatą likwidacyjną, czyli dodatkową opłatą za wcześniejsze rozwiązanie umowy w wysokości kilkudziesięciu procent wartości wpłaconych przez klienta środków na poczet umowy.

Sąd zważył, iż w przepisie art. 3853 k.c. wymieniono przykładowe postanowienia umowne, która według ustawodawcy są niedozwolonymi postanowieniami umownymi i wymieniono wśród nich postanowienia, która m.in.: wyłączają obowiązek zwrotu konsumentowi uiszczony zapłaty za świadczenie niespełnione w całości lub części, jeżeli konsument zrezygnuje z zawarcia umowy lub jej wykonania; przewidują utratę prawa żądania zwrotu świadczenia konsumenta spełnionego wcześniej niż świadczenie kontrahenta, gdy strony wypowiedzą, rozwiązują lub odstępują od umowy, nakładają wyłącznie na konsumenta obowiązek zapłaty ustalonej sumy na wypadek rezygnacji z zawarcia lub wykonania umowy. Wszystkie powyższe postanowienia są uznane za abuzywne, bowiem w taki sposób kształtują uprawnienia i obowiązki konsumenta, by obawiał się on rozwiązania umowy, nawet gdy ta okaże się być dla niego niekorzystna, bowiem z jej rozwiązaniem mogą się dlań wiązać jeszcze większe straty. Postanowienia dotyczące Wartości wykupu w OWU stosowanym przez pozwanego nie przewidują wprost opłaty likwidacyjnej, związanej z wcześniejszym rozwiązaniem umowy, ale przewidują taki sposób wyliczenia wysokości Wartości Wykupu, że w razie rezygnacji z kontynuowania umowy w pierwszych 6 latach ubezpieczenia, konsument traci od 39 do 19% Wartości rachunku udziałów, a więc kilkadziesiąt procent wpłaconych składek, które zgodnie z celem umowy miały być przez niego oszczędzane. Taki sposób ukształtowania sytuacji Ubezpieczającego jako konsumenta może stanowić przeszkodę do rozwiązania przez niego umowy ubezpieczenia zawieranej na kilkanaście lat nawet w razie istotnej zmiany okoliczności, której strony nie mogły przewidzieć w dacie zawierania umowy, aby nie „tracić” choćby tych wpłaconych środków. Jest to jednostronne związanie konsumenta węzłem umowy, która nawet jeśli w dłuższym okresie okaże się niezbyt korzystna dla Ubezpieczającego, to będzie przez niego kontynuowana niekiedy ze strachu przed negatywnymi konsekwencjami finansowymi rozwiązania umowy. Taki sposób ukształtowania uprawnień konsumenta w przypadku kilkunastoletniej umowy na wypadek woli jej rozwiązania przez konsumenta jest niesłuszny, rażąco narusza interes konsumenta.

W ocenie Sądu nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut pozwanego, iż w związku z umową poniósł on koszty związane z akwizycją i inne koszty, które winny zostać uwzględnione przy rozstrzygnięciu w przedmiocie roszczenia pozwu. Trafnie wskazał pełnomocnik powódki, iż są to koszty działalności gospodarczej pozwanego, których ciężar nie może być w całości przeniesiony na konsumenta. Zasadność stosowanych przez pozwanego wynagrodzeń, prowizji za pozyskanie jednego klienta do zawarcia przedmiotowej umowy nie może być przerzucana na Ubezpieczającego.

Sąd zważył również, iż w treści § 19 ust. 4 OWU wskazano, że Wartość wykupu jest korygowana o opłatę za zawarcie i prowadzenie Umowy ubezpieczenia rozliczoną dziennie za liczbę dni do Dnia wyceny, według którego nastąpiło umorzenie Wartości rachunku udziałów, opłatę za ryzyko z tytułu minimalnej S. ubezpieczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego rozliczoną dziennie za czas trwania ochrony ubezpieczeniowej, składkę za ryzyko rozliczone dziennie za czas trwania ochrony ubezpieczeniowej. Zatem ubezpieczyciel już w tych postanowieniach zapewnił sobie pokrycie kosztów związanych z zawarciem i prowadzeniem umowy ubezpieczenia, pobierając opłaty z tym związane. Tym bardziej więc obciążenie Ubezpieczającego dalszymi opłatami wyłącznie w związku z rozwiązaniem przez niego umowy przed upływem okresu, na jaki umowa została zawarta nie ma uzasadnienia.

Z wszystkich tych względów Sąd uznał, iż postanowienia OWU dotyczące ustalenia Wartości Wykupu nie były dla powoda wiążące. Powód domagał się zasądzenia od pozwanego różnicy między wyliczoną przez pozwanego Wartością rachunku udziałów jednostkowych po rozwiązaniu umowy a kwotą rzeczywiście wypłaconą powodowi. W ocenie Sądu pozwany był zobligowany do wypłaty na rzecz powoda całej żądanej przez niego kwoty jako świadczenia nienależnego.

Zważyć należy, że zgodnie z zasadą *da mihi factum, dabo tibi ius*, wynikającą w polskim prawie procesowym z nałożenia na powoda jedynie obowiązku przytoczenia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie pozwu (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.) wskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia pozostaje w gestii sądu. Nawet przywołanie przepisów prawa materialnego przez powoda jako uzasadnienie jego żądań nie byłoby dla sądu wiążące (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 1997 r. w sprawie I CKN 130/97, LEX nr 78438). Jednakże nie bez znaczenia jest i przywołanie przez powoda konkretnych, ściśle określonych przepisów prawa. I tak, relacje zachodzące między stronami odznaczają się niekiedy znacznym stopniem skomplikowania i to zarówno w odniesieniu do okoliczności faktycznych, jak i prawnych. Z tego względu we wskazanej przez stronę powodową podstawie faktycznej nierzadko znajdują się, tak jak w rozpoznawanej sprawie, elementy odnoszące się jednocześnie do różnych podstaw odpowiedzialności. Jeśli więc powód w takim przypadku wskazuje konkretną konstrukcję prawną swego żądania, odnosząc ją do ściśle wskazanego przepisu prawa materialnego, to tym samym wytycza on podstawę faktyczną orzeczenia, co oznacza powoływanie faktów mogących wchodzić w grę przy subsumcji pod ten właśnie przepis (zob. uzasadnienie wyroku Sadu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2004 r., I CK 42/03, LEX nr 172790). Nie można również zapominać, że przepis prawny systemu obowiązującego prawa funkcjonuje jako norma abstrakcyjna i generalna zarazem, która w razie powołania się na nią w danej sprawie konkretyzuje treści faktyczne. Oznacza to, że przywołana podstawa prawna żądania pozwu pośrednio uściśla hipotezę przepisu prawnego wskazując obszar prawnie relewantnych określonych twierdzeń i wiedzy o faktach.

Sąd mając na względzie przytoczoną podstawę faktyczną oraz realizując postulat swobody Sądu w granicach przywołanych faktów wywiedzenia podstawy prawnej rozstrzygnięcia przyjął, iż podstawę roszczenia stanowiąc winien – wobec uznania braku związania powoda postanowieniami OWU - art. 410 §§ 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

W art. 410 § 1 k.c. wskazuje ustawodawca, że przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis § 2 art. 410 k.c.: świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. W niniejszej sprawie przesłanki z art. 411 k.c. nie zachodziły.

Jak wskazuje się w orzecnictwie, zastosowana przez ustawodawcę formuła prawna niedozwolonego postanowienia umownego (art. 3851 § 1 k.c.) oznacza, że pobieranie świadczeń w wykonaniu takiego niewiążącego konsumenta postanowienia nie miało umocowania w umowie. Sąd uznał za niewiążące postanowienia OWU, które pozwalały w przypadku złożenia przez powódkę wniosku o całkowitą wypłatę Świadczenia Wykupu w szóstym roku ubezpieczenia, zatrzymać przez Ubezpieczyciela 19% Wartości Rachunku. Wobec tego pozwany był zobowiązany zwrócić powodowi bezpodstawnie zatrzymaną kwotę stanowiącą różnicę między Wartością rachunku na dzień rozwiązania umowy a kwotą wypłaconą powodowi.

W tej sytuacji, uznając postanowienia OWU dot. Wartości Wykupu za abuzywne i niewiążące, składki wpłacone przez powoda na pokrycie świadczeń gwarantowanych podlegały zwrotowi jako nienależne świadczenie na zasadzie art. 410 §§ 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Wartość rachunku powoda ustalono na dzień rozwiązania umowy na kwotę 56 329,62 zł. Pozwany wypłacił na rzecz powoda z tytułu Wartości wykupu kwotę 46 849,80 zł. Stąd pozwany bezpodstawnie zatrzymał różnicę między tymi kwotami, tj. kwotę 9479,82 zł. Dlatego uwzględniając żądanie pozwu, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda tę kwotę na zasadzie art. 410 §§ 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 §§ 1 i 2 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. W ocenie Sądu wymagalność roszczenia dochodzonego pozwem należało ustalić stosownie do treści art. 455 k.c. od wezwania pozwanego do zapłaty. Pełnomocnik powódki wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 9479,82 zł pismem z dnia

27 września 2019 roku w terminie 7 dni od doręczenia wezwania. Wezwanie doręczono pozwanemu w dniu 02 października 2019 roku. Zatem od dnia 10 października 2019 roku pozwany opóźnia się w spełnieniu świadczenia na rzecz powoda. Dlatego na zasadzie art. 481 §§ 1 i 2 k.c. Sąd zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie od należności głównej 9479,82 zł od dnia 10 października 2019 roku do dnia zapłaty.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 §§ 1 i 2 k.p.c. zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Z uwagi na to, iż powództwo zostało uwzględnione w całości, Sąd obciążył kosztami procesu w całości pozwanego jako stronę przegrywającą. Na koszty procesu poniesione przez powoda składały się: opłata od pozwu w wysokości 500 zł, koszty zastępstwa procesowego przez pełnomocnika będącego radcą prawnym w wysokości 1800 zł (ustalone na podstawie stawki minimalnej określonej w § 2 pkt 4 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804)) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł. Łącznie powód poniósł koszty w wysokości 2317 zł i taką kwotę Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda z tytułu zwrotu kosztów procesu w pkt II wyroku.